

MITTENPROGRAMMET

I åtskilliga kommentarer till den första del av mittenprogrammet, som lades fram i början av året, anmärktes med rätta att det politiskt betydelsefulla i detta program icke bestod i dess innehåll utan i dess karaktär av gemensam politisk viljeyttring. Både principresonemangen och fåtalet konkreta ställningstaganden representerar i själva verket ett för den demokratiska oppositionen gemensamt tankegods, som steg för steg växt fram under det senaste decenniet. Man kan rentav säga att programmet innebär att centerpartiet anslutit sig till de politiska principer, som högern och folkpartiet utvecklade under den tid då de tillsammans stod i oppositionsställning mot koalitionen socialdemokraterna—bondeförbundet. De markpolitiska ställningstagandena ansluter sig nära till den ståndpunkt, som alla tre oppositionspartierna synes ha enats om i den nu sittande markvärdeutredningen, och denna ståndpunkt bygger på den principiella enighet i de markpolitiska huvudfrågorna, som företrädare för de tre partierna uppnådde redan i 1954 års markvärdeutredning, och som då utgjorde ett första bevis för

att en borgerlig trepartisamverkan var naturlig, helt enkelt därför att alla tre partierna i grunden hade samma eller i allt fall närliggande värderingar. Denna enighet i en fråga, där synen på den enskilda äganderättens sociala och ekonomiska funktioner måste bli avgörande, var också ägnad att illustrera hur omaka koalitionsparterna Erlander och Hedlund egentligen var. Hr Erlanders behov av förstärkt parlamentariskt underlag och hr Hedlunds intresse av att tillvarataga den marginalposition, som bondeförbundet i sin egenskap av renodlat jordbrukarparti då intog, hade lett till ett rödgrönt samarbete, inriktat på korta affärer. Men mer än en tillfällig allians kunde det inte bli fråga om — därom gav väljarna besked år 1956.

Mot denna bakgrund blir det tydligt att mittenprogrammet symboliserar det faktum att centerpartiet inte längre enbart är ett jordbrukarparti utan alltmer närmar sig högerpartiet och folkpartiet till sin väljarstruktur. Hr Hedlund har med sedvanlig skicklighet tagit konsekvenserna av detta. Därmed har hr Ohlin fått möjlighet att räd- da sitt livsverk, folkpartiet, in i en

mittenkombination, som man på båda sidor uppenbarligen avser att så småningom förena i ett parti.

Måhända har dessa utsikter väckt förhoppningar i vissa mittenkretsar om en partistruktur, där »flygelpartierna» högern och kommunisterna vardera har, säg 5 % av väljarna, medan det nya mittenpartiet och socialdemokraterna balanserar varandra på nivån 45 %.

Om detta är vad som föresvävar de ivrigaste mittenanhängarna finns det anledning att uttala en varning. Att krossa eller spränga högerpartiet är icke ett sätt att uppnå ett regimskifte. Spillrorna av högerpartiet skulle med all sannolikhet icke finna sig i att fungera som den mörka bakgrund mot vilken det »sociala, liberala och progressiva» mittenpartiets reformvilja skulle lysa desto klarare. Snarare är det att befara att KDS skulle få ett underlag, som gjorde att vi fick ett kristet demokratiskt samlingsparti av verklig betydelse här i landet. De senaste årens extrema radikaliserings av kulturdebatten, krisen inom skolan, pornografivågen, det s k liberala studentförbundets upptåg o. s. v. har väckt stigandeförbittring hos många människor. Därtill börjar frågan om statskyrkans framtid bli aktuell. Hur egendomligt det än kan låta för de mera troskyldiga mittenpionjärerna i folkpartiets och centerpartiets ungdomsförbund så finns det faktiskt fortfarande stora väljarskaror, som hellre skulle gå

i förbund med socialdemokraterna, om de därmed kunde uppnå väsentliga kulturpolitiska resultat, än samarbeta med ett mittenparti, om detta blev dominerat av Dagens Nyheter och Expressens kultursyn. Något inflytande på den sociala eller ekonomiska politiken skulle dessa väljare ju inte få i alla fall.

Dessbättre torde hrr Ohlin och Hedlund vara medvetna om de komplikationer, som skulle kunna uppstå, därest mittenalliansen inriktades på partifördelningen 5—45—45—5 %.

Dessbättre är nu också den högerpartiets inre kris, som i våras tog sig uttryck i ett partiledarskifte, övervunnen. Hr Holmberg har visat sig mäktig att på kort tid genomföra en inre konsolidering. Inom högerpartiet härskar tillförsikt inför 1966 års val. Att ha en ung och kraftfull partiledare, som förklarar stark politisk vilja med kylig fasthet i handling och som kunnat samla högerpartiets krafter i förtroendefullt samarbete kring sig, det är ingen dålig utgångspunkt för en valrörelse.

Så mycket mera förbluffande var det därför när Dagens Nyheter för någon tid sedan upplyste att det inte är »nödvändigt» att högern blir med i en eventuell ny regering år 1968. För det första är det väl bäst att tillsammans skjuta björnen — som ju inte är alldeles utan livskraft — innan man delar skinnet. För det andra undrar man hur Dagens Nyheter föreställer sig att

en »mittenregering» skulle fungera. Skall vi återuppliva mellankrigstidens regerande riksdag? Skall högerpartiets riksdagsgrupp skriva om Kungl. Maj:ts propositioner medan regeringen med andan i halsen avvaktar vilka förslag, som till äventyrs kan få majoritet. Dagens Nyheter har själv framhållit att det statliga partistödet skapar en ny rörlighet inom partipolitiken. Tidningen borde då — liksom Expressen — vara den första att inse att ett utanför mittenregeringen stående högerparti kan kom-

ma att taga regeringens avgångshot med trankilitet.

Vore det inte bättre, med tanke på valutsikterna i höst, att man inom alla de tre oppositionspartierna, och dem närstående press, inriktade sig på att hålla fast vid borgfreden sinsemellan. Det innebär ju helt enkelt att man respekterar nyanseringarna i resp. partiers politiska linjer och framför allt inte förklarar vare sig den ene eller den andre diskvalificerad för samarbete nu — eller i framtiden.

Om borgerlig samverkan

Konservativ politik kan icke leva på samlingstanken, den måste lita till sin egen kraft. Den skall vara beredd att samarbeta med andra partier på varje punkt, där detta kan ske utan uppgivande av väsentliga sakliga ståndpunkter. Den bör icke i onödan väcka strid eller polemik. Men den får icke låta dagspolitiska konjunktürhänsyn skymma bilden för de stora målen och de väsentliga uppgifterna.

Fil. dr. Ivar Anderson i Svensk Tidskrift 1925